

УДК 821.161.2 – 3 (477.87)

Біленко Т. Г.¹, Пархоменко І. А.²

¹ канд. філол. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. КНТ-212 НУ «Запорізька політехніка»

ПРОБЛЕМА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В РОМАНІ Ю. АНДРУХОВИЧА «МОСКОВІАДА»

В українській літературі серед розмаїття жанрових форм особливу роль відведено постмодерному роману, який покликаний відновити минуле в усіх його суперечностях. Чільне місце в осмисленні національної самоідентифікації

належить творчості Юрія Андруховича, який тяжіє не лише до відтворення історичних реалій, але й до філософсько-естетичного осмислення дійсності та її глибинного художнього осягнення. У сучасних умовах адаптації національних цінностей до нової геополітичної, економічної, комунікативної ситуації є надзвичайно актуальним дослідження літературного феномену роману «Московіада» Ю. Андруховича як репрезентатора культурної парадигми розвитку нації.

Метою роботи є висвітлення проблем самоідентифікації персонажа в умовах московсько-імперської дійсності.

Проза Юрія Андруховича є «хрестоматійним» зразком українського постмодернізму й знаковим явищем для літпроцесу 90-х років. Цей автор очолив цілий напрямок у новітній літературі, адже йому вдалося те, чого прагнули багато як його попередників, так і сучасників: створити національний міф України в літературі, таким чином заперечивши теорію про те, що український авангард позбавлений будь-яких історичних коренів. Мрія Юрія Андруховича – національна ідентичність, щоб українська культура стала відкритою, екстравертною в глобальному просторі, щоб світова спільнота могла оцінити багатство духовного світу українців. Проблема поновлення національної ідентичності є першою за актуальністю в сучасному світі, оскільки саме вона може протистояти стандартизації. Саме постмодерний роман, якому відведене особливе місце у творчості митця, може відновити та відобразити суперечності минулого для того, щоб зрозуміти наше сьогодення. «Московіада» – другий роман Юрія Андруховича, написаний у лютому-квітні 1992 року. Цікаво, що він має підзаголовок «роман жахів». Роман перекладено англійською, німецькою, польською та іншими мовами.

Москва часів початку перебудови. Руйнується величезна Імперія, люди розгублені, не знають, що буде далі. Загальна матеріальна та духовна криза. Українець-поет Отто фон Ф. опиняється в самому епіцентрі фатальних перетворень. Упродовж усього твору ми бачимо спроби героя вирватися з того «пекла», де він опинився. Він осмислюється як чужинець на теренах несвоєї держави, який прагне відторгнення російсько-радянського впливу на свою національну ідентичність. Отто фон Ф. відкрито протестує проти колонізаторської імперської політики та заявляє: «Це місто втрат. Добре б його зрівняти з землею...зрівняти Москву, за винятком, можливо, декількох церков та монастирів, із землею, а на її місці створити зелений заповідник для кисню, світла та рекреацій. Тільки в такому випадку може йти мова про якесь майбутнє всіх Нас на цій планеті. Через цей образ автор показав душевний стан цілого покоління, а зображена дійсність свідчить про духовну порожнечу, яка панувала в радянському суспільстві. Образи-символи роману втілюють падіння імперії, але сприяють становленню національної ідентичності персонажа. «Московіада» – це шлях нашого героя у пошуках

самого себе. Іншими словами, Отто мандрує лабіринтами своєї душі. Подібно до античного Орфея, що спустився в пекло, Отто потрапляє у фантастичні підземні лабіринти Москви, щоб знайти необхідні йому відповіді, побачити зсередини справжню картину свого життя і визначитися з метою.

Отже, «Московіада» – це відтворення національного бунту «я», бунту, переповненого самоіронією та втоми героя, як його власних зазіхань на право українця бути вільним, так і одвічної потреби відстоювати право існувати серед московсько-імперської дійсності. Наболілі українському народові проблеми національної ідентичності, постколоніальної травми, невизначеності розкриті відверто. Тоталітарний і посттоталітарний дискурс постає як культурний, духовний і моральний стрес, у якому опинилися українці після здобуття незалежності. Складний шлях від радянського маргінально заангажованого тоталітаризмом персонажа до повноправного європоцентричного героя нового часу, який прагне ідентифікації своєї індивідуальності, самоцінності, суспільної значущості українця, розкриває Ю. Андрухович у романі «Московіада».